Žrtve trgovanja riječju Božjom

dijalog.hr/vjera-i-duhovnost/zrtve-trgovanja-rijecju-bozjom/88460

Petar Marija Radelj May 29, 2026

Izlaganje autora knjige „Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva“ na Tribini Matice hrvatske u Rijeci, 27. svibnja 2026.

Srdačno pozdravljam sve nazočne ljubitelje Božje riječi i njegovatelje katoličke i apostolske vjere!

Radost mi je biti na ovom svetom mjestu u društvu bogoljubne Kristove braće i sestara. Zahvaljujem fra Draganu Grizelju i braći franjevačkoga bratstva na Trsatu na toplom gostoprimstvu, vodstvu Ogranka Matice hrvatske u Rijeci na organizaciji ove tribine, dr. Željku Bistroviću i g. Alenu Fućku na pomoći, predstavljačima i svima vama na odazivu i dolasku iz Varaždinskih Toplica, Križevaca, Zaprešića, Dramlja, Lovrana i Rijeke.

Danas su s nama molitve sv. Jeronima, sluge Božjega Josipa Stadlera i drugih prevoditelja Svetoga Pisma na nebesima, ali i nekih na zemlji, iz Međugorja i Rima, da kao naraštaj i

narod ostanemo ustrajni u pravednom zahtjevu da ne budemo žrtve trgovaca riječju Božjom.

Prvi susreti

S *Biblijom* Hrvatskoga biblijskoga društva prvi sam se put susreo prije 13 godina, 15. lipnja 2013., kada je o njoj pisao *Jutarnji list*. To me potaknulo da se javim četvorici prevoditelja te *Biblije* (jednomu protestantu i trojici katoličkih svećenika) i uredniku fra Boži Lujiću.

Hrvatsko biblijsko društvo potom je 14. srpnja 2013. bilo objavilo priopćenje kojim se u potpunosti ogradilo od toga novinskoga „članka i njegovog sadržaja“ ističući: „Smatramo da je članak krajnje zlonamjeran, protukršćanski, protukatolički i prepun neistina. S obzirom na cjelokupan ton članka može se pretpostaviti da je sve izneseno s jasnom namjerom da se ocrni Katolička Crkva i diskvalificira rad Hrvatskog biblijskog društva.“ To je priopćenje u međuvremenu uklonjeno s mrežnih stranica toga društva, ali se može naći na portalu laudato.

Ne znam zašto je Hrvatsko biblijsko društvo s mrežnih stranica obrisalo svoje priopćenje. Je li odustalo od odbacivanja onoga što je tada bilo priznalo prijepornim i neprihvatljivim?

Djelo kojemu treba priznati neke vrijednosti

Tijekom prosinca 2025. neki su sudionici pothvata Biblije Hrvatskoga biblijskoga društva isticali kako su unaprijedili mnoga rješenja iz prijašnjih prijevoda. No, ni jedan bibličar – prevoditelj nije stao pred publiku ili kamere i rekao što je i kako preveo bolje. Još je manje ijedan bibličar ili jezikoslovac sa strane rekao da je to doista tako. Zbog čega se ustručavaju?

Nakon prvih susreta s tom *Biblijom* pohvalio sam što držim vrijednim: unutarnji prijelom knjige (str. 17), uporabu imena Gospodin za četveroslovno sveto Božje ime u Starom Zavjetu (str. 17–18), jer je to pravilo za katoličku porabu Biblije i jer su tako imali i Bartol Kasić i Petar Katančić. Pohvalio sam i uporabu riječi janje (str. 19) kao razumljivijega imena za životinju, žrtvu prinosnicu od jaganjca.

Prostor za dijalog izvan Biblije Hrvatskoga biblijskoga društva

Izvrstan marketinški uspjeh

U izvrsnoj marketinškoj akciji u nekoliko dana tijekom prosinca 2025. raspačano je cijelo prvo izdanje *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva. To je potvrda da je Biblija knjiga tražena među Hrvatima.

Izvršni direktor Hrvatskoga biblijskoga društva izjavio je da je bilo tiskano osam, odnosno šest tisuća primjeraka. Može se zaključiti kako to znači da je ukupna naklada bila osam tisuća komada, od čega sunaklada s Verbumom i Našim ognjištima šest tisuća komada, a s Medijskim centrom iz Sarajeva dvije tisuće komada.

Temeljen na sedam neodrživih tvrdnja

Problem je što reklamna kampanja koja je pratila prvo izdanje počiva na zavarajavućem oglašavanju i neistinama:

1. da je to „katolički“ prijevod – nije (1, 2, 3);

2. da ima „odobrenje dviju biskupskih konferencija“ – nema ni jedne, a ne može ga ni dobiti jer protivno kanonima 825. i 830. *Zakonika kanonskoga prava* nema dovoljno objasnidbenih napomena ni poprječnih uputnica, ni pozitivna mišljenja ocjenitelja, koja ne može ni dobiti ako oni nisu ni imenovani;

3. da je „rezultat zajedničkoga rada biblijskih stručnjaka“ – nije nego pojedinih bibličara, koji na kraju nisu imali pravo glasa ni ovjere jer je završna inačica nastala podalje od njihovih očiju;

4. da je to „prvi cjeloviti prijevod Svetoga Pisma izravno s izvornika“ – pokazalo se da nije (1, 2, 3, 4);

5. da je „vjeran izvorniku“ – u brojnim slučajevima nije (v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8);

6. da „hrvatski zemljopisni oblik“ na koricama „simbolizira prevoditeljski tim iz svih krajeva Hrvatske“ – ali u *Predgovoru* se (str. I) ističe kako su četiri prevoditelja iz Bosne i Hercegovine, troje iz Rima i jedan iz Kanade, dakle 37 % prevoditelja nisu iz Hrvatske, a na str. [8] da je njih sedam (a to je 32 %) iz Bosne i Hercegovine;

7. da „bilješke objašnjavaju manje poznate biblijske mjerne jedinice“ – kako objašnjavaju ako se za jednu od njih ne zna ni kako se zove na hrvatskom (osam puta piše „talenat“, a jednom „talent“) te se četiri puta navodi da je to mjera za težinu koja iznosi 34 kg, a četiri

druga puta da iznosi 26 kg? Koliko točno iznosi? Nigdje ne piše da je to naziv za više različitih mjera, pa ako jest, kako se tijekom vremena mjera promijenila.

Sunakladnik nije ostao na jednom reklamnom tekstu, nego na sada već teško brojivom broju njegovih pojava, od kojih je za jednu utvrđeno da je „poprimila obilježja pseudotraktata“.

Prostor za dijalog iz Biblije HBD-a

Pitanja koja čekaju odgovore

I bez navedenih konstrukcija, *Biblija* Hrvatskoga biblijskoga društva, kad ju se uzme u ruku, navodi na niz pitanja.

1. Ako je prijevod bio zamišljen kao „ekumenski“, zašto Upravni odbor Hrvatskoga biblijskoga društva, sastavljen od pripadnika različitih Crkava i kršćanskih zajednica, nije odlučio po kojem će se predlošku prevoditi koje knjige Svetoga Pisma?

2. Ako je prijevod bio zamišljen kao „studijski“, zašto je u njem, u usporedbi s prethodnim biblijskim izdanjima na hrvatskom, tako malo rubnih bilježaka, tumačenja i poprječnih uputnica?

3. Ako je prijevod bio zamišljen na „hrvatski govorni jezik“, zašto mu je dan podnaslov „hrvatski standardni prijevod“?

4. Što znači podnaslov te *Biblije*: „**hrvatski standardni prijevod**“? O kakvom je hrvatskom jezičnom standardu riječ ako u hrvatski standardni jezik pripadaju aorist i imperfekt, a ta su glagolska vremena izbačena iz prijevoda *Biblije*?

5. Koji je funkcionalni stil jezika te *Biblije*? (Stil je standardizirani način uporabe jezika koji se razlikuje s obzirom na komunikacijske okolnosti, namjenu i sadržaj.) Jedan od ustaljenih i priznatih stilova jest biblijski stil, ali ta je *Biblija* odustala od glavnine njegovih obilježja. A to su: biblijski redoslijed riječi (pridjev nakon imenice, zamjenica nakon imenice, glagol nakon objekta), vrlo izražajne riječi, neke stare riječi, etnici i poraba jednostavnih prošlih vremena.

6. Zašto su toliki redci u toj Bibliji zatajeni i to bez smislena obrazloženja? Ako su stoljećima bili dio svetopisamskoga teksta, kada su i čijom odlukom ispušteni? Rezultat je **krnja** Biblija.

7. Kao ciljna skupina te *Biblije* godine 2018. određeni su „čitatelji koji ne idu na kršćansko bogoslužje i ne poznaju židovsku ni kršćansku tradiciju“ (str. 491). Zato je u ime približavanja Biblije populaciji koja ne ide u crkvu, to trebala biti Biblija bez temeljnih značajki biblijskoga stila. Posljedica je da nema podataka, da je dohvatila namjeravane čitatelje, ali ima da zbunjuje one koji na hrvatskom čitaju Bibliju.

8. Zašto su bibličari angažirani kao prevoditelji, a onda segregirani i od barem kurtoazna upoznavanja s preinakama koje su provedene na tim prijevodima? Od prosinca 2025. niz mi je prevoditelja te *Biblije* napismeno potvrdio da konačni tekst *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva, pa i sudbinu svoga prijevoda godinama nisu vidjeli, pa ni u prijelomu, ni ikada odobrili. Stavljeni su pred svršen čin rada anonimnih redaktora, fantomskih urednika, lektora i korektora koji su preinačili njihove prijevode do neprepoznatljivosti. Jedan od prevoditelja fra Ivan Dugandžić opisao je to u znanstvenoj studiji *Teološka obilježja prevođenja Biblije na primjeru Ivanova Evanđelja*.

9. Zašto su u impresumu na str. [2] netransparentno navedena imena prevoditelja, bez naznake tko je od njih preveo koju knjigu? Zna se da nisu skupno prevodili sve knjige (kao što su Sedamdesetorica u Aleksandriji prevela *Septuagintu*), nego pojedinačno pojedinu knjigu. Prema tome u impresumu neistino stoji njihov popis kao da su svi preveli sve 73 biblijske knjige.

Zakon određuje da je prijevod izvorna umna tvorevina, zaštićena kao samostalno autorsko djelo, i da njezin autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela. Ako postoji prevoditelj svake od 73 knjige, onda je njegovo ime trebalo biti pridruženo svakoj od njih.

Tridentski je sabor 8. travnja 1546. – a to sveudilj obvezuje Latinsku Crkvu – „odredio… da nitko ne smije… učiniti da se tiskaju, bilo koje knjige o svetim stvarima bez imena autora“ (Denzinger, 1508).

U nastavku iste odredbe opći crkveni sabor propisuje da knjige o svetim stvarima nitko ne smije „ubuduće prodavati, niti ih zadržavati kod sebe, ako prije toga ne budu provjerene i odobrene od ordinarija“ (Denzinger, 1508). Prema aktualnom kanonskom pravu biskupska je konferencija mjerodavna odobriti objavu prijevoda Svetoga Pisma. Ona to formalno nije učinila.

10. Zašto redaktura nije pokušala ujednačiti barem ključna, učestala ponavljanja svetopisamskih misli da ne budu razroka, kao plod prevođenja različitih prevoditelja, na tolikim mjestima na kojima Sveto Pismo unakrižno navodi samo sebe?

11. Zašto nigdje nije navedeno tko je napisao ili s kojega su jezika prevedeni uvodi u pojedine biblijske knjige u toj Bibliji?

12. Zašto su navedeni očiti netočni podatci o predlošcima s kojih je prevođeno, ako su prijevodi više biblijskih knjiga bili dovršeni prije nego što su ta izdanja izvornika uopće objavljena?

Susreti s nevjericom prevoditeljā i nijekanjem autorstva prijevoda

U spomenutom priopćenju od 14. srpnja 2013. Hrvatsko biblijsko društvo vraćalo je poljuljanu vjeru u svoj pothvat i obećalo: „nakon što bibličar prevede pojedinu knjigu ona se lingvistički i jezično-stilistički obrađuje. Nakon toga svi tekstovi idu na egzegetsku obradu kako bi bili posve sigurni u ispravnost prijevoda.“ Sada se zna kako se to nije dogodilo.

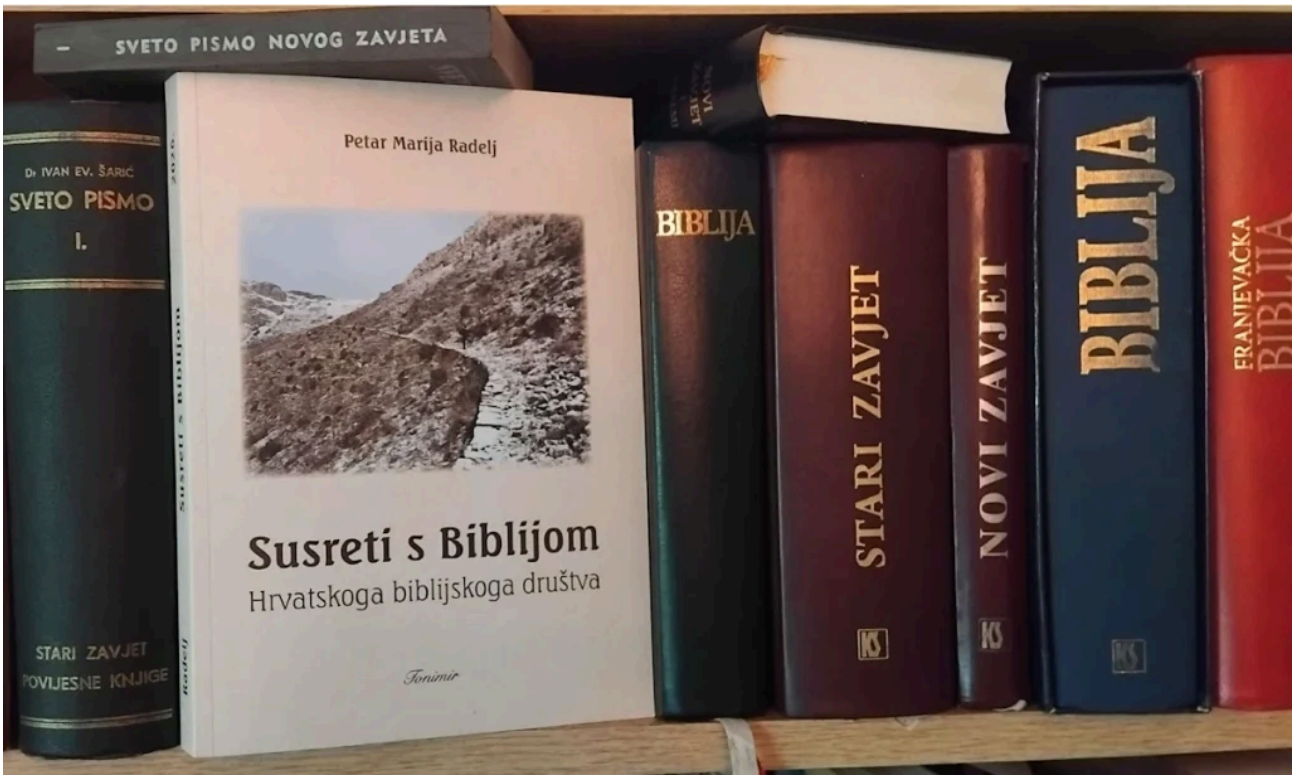

Nevjeran prijevod

Posljedica je što prijevod na brojnim mjestima nije ispravan. Samo jedan primjer.

Rimljanima 10, 17:

ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Χριστοῦ /*ára hē pístis ex akoēs, hē dè akoè dià rhḗmatos Khristū̃*. (grčki izvornik)

Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. (*Vulgata*)

Katolički prijevodi od XV. do XX. stoljeća:
„Tada jest vera **od slišanja**, slišanje tada po riči Jezukrstovi.“ (*Zadarski lekcionar*)
„A tada je vera po **slišanju**, a slišanju po riči Isukrstovi.“ (Bernardin Drvodilić Splićanin)
„I tako vêra **od^{b} sluha** : sluh že slovom^{b} Krstovim^{b}.“ (Šimun Kožičić Benja)
„Dakle vira **od slišanja**, a slišanje po riči Isukrstovoj.“ (Ivan Bandulavić)
„Dake, vjera **iz čuven’ja**, a čuven’je po rieči Isukrstovoj.“ (Bartol Kasić)
„Dakle vira **iz čuvenja**, čuvenje pak po riči Kersta.“ (Petar Katančić)
„Vira dakle visi o **čuvenju**, a čuvenje o riči s obzirom na Krsta.“ (Ivan Matij Skarić)
„Dakle vjera se dobiva **slušanjem**, slušanjem naime riječi Kristove.“ (Petar Vlašić)

Nekatolički prijevodi XX. i XXI. stoljeća:
„Vjera dakle dolazi upravo **slušanjem** Radosne vijesti o Kristu.“ (Knjiga o Kristu)
„Stoga vjera dolazi **slušanjem**, a slušanje po riječi Božjoj.“ (Ivan Vrtarić)
„Prema tome vjera dolazi **od slušanja**, ali od slušanja riječi Božje.“ (Rajko Telebar)
„Dakle, vjera se stječe **na temelju onoga što se čuje**. A ono što se čuje, čuje se kad se propovijeda o Kristu.“ (*Biblija Novi svijet*)
„Vjera dolazi **kada slušamo** Radosnu vijest, a ta se vijest čuje kroz propovijedanje poruke o Kristu.“ (*Suvremeni hrvatski prijevod*)

Biblija Hrvatskoga biblijskoga društva suprotno svima njima prevodi taj redak: „Prema tome, vjera dolazi **po poruci**, a **poruka po** Kristovoj riječi.“

Prijevodi vjerni izvorniku bili bi „iz slušanja“, „od slušanja“, „od onoga što se čuje“, a ne „po poruci“.

Grčka imenica ἀκοή/*akoḗ* znači ‘slušanje’; ‘čin, osjećaj ili stvar koja se čuje’. „Nitko, ni pojedinac, ni zajednica, ne može sâm sebi naviještati Evanđelje. Vjera dolazi od slušanja [»*Fides ex auditu*«]“ (*Katekizam Katoličke Crkve*, 875) i to drugoga, koji naviješta, svjedoči Krista. Pavao tu nije filozofirao, mislio je na fizičko slušanje vjerovjesnika, iako ta riječ može imati i dodatno značenje unutarnjega, duhovnoga sluha koji ide uz primanje vjere od Boga. Tada slušanje (*akoḗ*) postaje ‘pozorno slušanje’, grčki ὑπακοή/*hypakoḗ*, ‘po-sluh’, ‘po-slušnost’, ‘podložnost’, ‘pokoravanje’.

Ima li smisla navoditi kako ista *Biblija* na više mjesta točno prevodi *akoḗ*: „Slušat ćete, **slušati**, ali nećete razumjeti“ (*Matej* 13, 14); „Kad bi cijelo tijelo bilo oko, gdje bi bio **sluh**? Kad bi sve bio **sluh**, gdje bi bio njuh?“ (*Prva Korinćanima* 12, 17); „zahvaljujemo Bogu zbog toga što ste od nas **čuli** Božju riječ“ (*Prva Solunjanima* 2, 13); „Odvratit će se od **slušanja** istine i odlutati za pričama“ (*Druga Timoteju* 4, 4); „jer ih je taj pravednik, živeći među njima, gledao i **slušao** iz dana u dan“ (*Druga Petrova* 2, 8).

K tomu dvostruka poraba prijedloga *po* s lokativom (*… po poruci, a poruka po riječi…*) ostavlja dojam dvostrukoga sredstva, iako Pavlov prvi prijedlog (*ex*, iz ili od) u toj rečenici kazuje uzrok ili potjecanje, a ne sredstvo i ne može se prevesti kao „po“.

Trgovci Božjom riječju

Bog je svojoj Crkvi dao Sveto Pismo da vjernici po njem žive. Po mogućnosti da ga i čitaju. Pravilno razumijevaju. Tumače u skladu sa stalnim shvaćanjem Crkve. Da bi to mogli, Sveto im Pismo mora biti dostupno, razumljivo i vjerodostojno.

Jedan od profesora Novoga Zavjeta fra Izidor Zvonimir Herman (1946.–2006.) naučio me što piše u *Drugoj Korinćanima* 2, 17 gdje Pavao piše: „mi nismo kao mnogi koji **trguju** riječju Božjom, nego iskreno – kao od Boga pred Bogom – u Kristu govorimo.“

Glagol καπηλεύω/*kapēleúō* znači ‘trgovati’, ‘preprodavati’, ‘prijevarno trgovati’, ‘ponašati se kao beskrupulozan trgovac’, ‘krčmiti’, ‘zarađivati novac prodajom čega’, ‘kvariti’, ‘krivotvoriti’.

Ono što čine oni na koje sv. Pavao upozorava hrvatskim je prevoditeljima: „izopačujući“ (Kasić), „oskvrnjujući“ (Katančić), „pokvarjuju“ (Gusić), „nečisto propovijedaju“ (Šulek), „iskrivljuju“ (Šarić), „trguju“ (Zagoda, Raspudić, Rupčić i Duda-Fućak).

U grčko-rimskom svijetu, καπῆλος/*kapẽlos* bio je ulični prodavač ili vlasnik štanda koji je često razrjeđivao vino ili mijenjao robu kako bi povećao zaradu. Izraz stoga nosi prizvuk prijevare i spremnosti žrtvovanja kvalitete za dobit, odnosi se na nekoga tko krivotvori istinu za osobnu korist.

Proročki spisi osuđuju:

– svećenike koji „poučavaju radi zarade“, proroke koji „bale za novac“ (*Mihej* 3, 11),

– one kupuju naklonost namještenim vagama „smanjujuć’ efu, povećavajući šekel, da varamo krivim mjerama: da kupimo siromaha za novac, potrebita za sandale, i da prodajemo otrjebine od žita“ (*Amos* 8, 5–6),

– iskorištavaju ranjive dok traže odobrenje od Boga: „gramze za plijenom“, kao „varalice“ „od prorokā do svećenikā“ (*Jeremija* 6, 13).

Poput trgovca (*kapẽlosa*) koji razrjeđuje vino (*Izaija* 1, 22), duhovni šarlatani razvodnjuju Božju riječ.

Svaki prijevod u opasnosti je da izda izvornik, da mu ne bude dovoljno vjeran i da ne bude dovoljno razumljiv.

Tako i prijevod Svetoga Pisma. Najgore je kad se pojave činjenice, niz njih, koje upućuju na sumnju da neki, kako je Pavao napisao καπηλεύοντες/*kapēleúontes*, a Jeronim preveo *adulterantes*, 'obeščašćuju', 'krivotvore', 'kvare' Božju riječ; 'dodaju strane, loše sastojke', 'lažno oponašaju', 'mijenjaju oblik' riječi Božje u Knjizi nad knjigama, koju nam je On objavio. A onda k tomu na tome i zarađuju.

Lakmus-papir sinodnosti

Suvremenim crkvenim nazivljem, pojava *Biblije* Hrvatskoga biblijskoga društva izazov je sinodnosti Crkve u Hrvata. Odnos prema toj *Bibliji* postaje lakmus-papir, pouzdan pokazatelj stvarnoga stanja stvari u katoličkoj zajednici hrvatskoga govornoga područja.

Hoće li se dopustiti dijalog i omogućiti rasprava o pitanjima koja je ova knjiga postavila?

Hoće li se dopustiti objava izjave Biblijskoga instituta, koju su bibličari okupljeni u Zagrebu u siječnju ove godine dogovorili, nezadovoljni tom *Biblijom*?

Hoće li se saslušati i u katoličkim medijima prenijeti toliki svećenici, vjeroučitelji i drugi Kristovi vjernici zabrinuti zbog prijeporne pravovjernosti, izričite zabludnosti nekih mjesta ovoga prijevoda i osiromašenja hrvatskoga jezika?

Do kad će pitanje o kanonskopravnom sadržaju „suglasnosti" koju je Hrvatska biskupska konferencija izdala toj Bibliji ostati neodgovoreno?

Hoće li se prestati održavati duhovne vježbe po toj *Bibliji*?

Hoće li se nastava namijenjena katolicima u školama i na fakultetima prestati izvoditi po toj *Bibliji*?

Zaključno

Sve što sam napisao u knjizi Susreti s Biblijom Hrvatskoga biblijskoga društva učinio sam iz ljubavi prema Svetom Pismu i iz osjećaja crkvenosti.

Vrijeme je suodgovornosti. Danas itekako vrijedi pravilo koje je u ožujku 483. uspostavio papa sv. Feliks III. u pismu carigradskomu patrijarhu Akaciju: „Zabludu kojoj se ne opire zapravo se odobrava i istinu koju se slabo brani potiskuje se“.[1]

Sv. Ivan Pavao II. godine 1983. kodificirao je slobodu izražavanja svih katolika sljedećim riječima: „Kristovi vjernici imaju pravo, katkada dapače i dužnost, prema znanju, stručnosti i ugledu koji imaju, posvećenim pastirima očitovati svoje mišljenje o onom što je za dobrobit Crkve i to mišljenje, čuvajući cjelovitost vjere i ćudoređa i poštovanje prema pastirima te pazeći na zajedničku korist i dostojanstvo osoba, priopćiti i ostalim Kristovim vjernicima“ (kanon 212. paragraf 3. *Zakonika kanonskoga prava*). Sređujući kanonsko pravo kršćanskoga istoka godine 1990. isti je papa toj odredbi dao još istaknutije mjesto, pomaknuo ju je naprijed, u prvo poglavlje (kanon 15. paragraf 3. *Zakonika kanona Istočnih Crkava*).

Hvala što ste učinili da te riječi imaju komu odjeknuti u dvorani dragoga nam trsatskoga Hodočasnika, što ste ih poslušali i omogućili mi da svoju prosudbu priopćim vašoj pozornosti.

Na tribini Susreti s Biblijom hrvatskoga biblijskoga društva u Rijeci, u dvorani Ivana Pavla II. na Trsatu 27. svibnja 2026.

https://www.youtube.com/watch?v=qWwJXStxB9I

[1] 2. pismo, točka 5. (Andreas Thiel, *Epistolae Romanorum Pontificum genuinae*, tomus I, Brunsbergae 1868., str. 236: „Error enim cui non resistitur approbatur et veritas quae minime defensatur opprimitur.“). Odredba je preuzeta u kanonsko pravo (*Decretum Gratiani*, distinctio 83, caput 3).